

Píseň: NEZ510 – Jezu Kriste, štědrý kněže; 1.-8. sloka +
modlitba; Oddíl k výkladu: Žd 5

Milí,

na posledním setkání jsme zakončili Žd 4. Věnovali jsme se živosti a „ostrosti“ Božího slova. Spolu s autorem jsme se pak posunuli k hlavnímu tématu listu – ke Kristovu velekněžství. Už tam zazněl jednoznačný důraz na (vele)kněžův – Kristův – soucit s lidmi (srv. dnešní oddíl). Z Kristova soucitu má vyrůstat křesťanova odvaha přistoupit k trůnu Boží *milosti* – protože někde blízko něj je soucitný velekněz a přímluvce Kristus.

Kněz v SZ

V dnešním oddílu autor nejprve připomíná starozákonní rozměr kněžské role. Vybírá z ní, co není úplně samozřejmé – a zároveň je společné pro (vele)kněze Krista a ostatní (vele)kněze.

Tím snad nejpodstatnějším na kněžství je, že k němu povolává *Bůh*. Nejde tedy hlavně o lidskou instituci, vůli nebo rozhodnutí. Jakkoli člověk je svoboden Boží povolání odmítnout nebo přijmout, iniciátorem kněžství je *Bůh*. *Nikdy* člověk.

Tak by to mělo být také v praxi. Pokud člověk *nevnímá* povolání ke kněžské/farářské službě z Boží strany, měl by se jí zdržet, i kdyby všechny ostatní faktory i lidé říkali opak.

Druhým společným bodem je centrální náplň kněžské práce: Přinášení obětí. Přinášení obětí za *hřích*. Tj. jsou pomocníky v nápravě vztahu mezi člověkem a Bohem. To je doplňováno také „přinášáním darů.“ Stejně jako Boží milost neřeší jen „nezbytně nutné,“ tak i kněz činí víc než jen „nezbytně nutné.“ Kromě (z lidské strany často minimalistického) řešení nejzásadnějších problémů lidského rodu tak kněží spolupracují také na lidských projevech radosti a vděčnosti, že nám někdo vůbec umožňuje naše problémy řešit.

Takovýto důraz na kněžské úkoly přinášení obětí a darů je také silným argumentem pro to, že dopis byl sepsán ještě před

zničením jeruzalémského chrámu v r. 70 po Kr. Ale zároveň důraz na „oběť modliteb a proseb“ v. 7 podporuje sepsání *po* zničení chrámu. Jedná se totiž o jednu z ústředních formulací rabínského judaismu.

Dalším společným bodem (vele)kněžství Kristova a ostatních je dle ČEPu „soucit.“ Autor však použil jiného slova než v Žd 4, 15. Ve v. 2 užitě slovo *metriopatchein* znamená „mít k někomu přiměřené pocity.“ Výkad ČEPu tak není úplně nemístný. Autor však úmyslně ponechává však mnohem širší záběr postojů, které (vele)kněz měl a mohl vůči lidem mít.

Velmi zajímavé je zdůvodnění těchto „přiměřených pocitů“ v závěru v. 2. Podle ČEPu proto, že „sám podléhá slabosti.“ Autor v řečtině je však mnohem přísnější. Řecké *perikeitai* znamená „být oblečen.“ Tj. (vele)kněz má mít soucit ne proto, že také občas trochu zhřeší a podlehne slabosti. Nýbrž má mít přiměřené pocity vůči hříšníkovi má mít proto, že je *stejným* hříšníkem. Je *stejně jako on* „oblečen“ do slabosti.

Což také zdůrazňuje lidskost kněží a farářů. Ne snad jako výmluvu nebo omluvu – to v žádném případě ne! Ale brání znelidštění vztahů mezi laiky a knězem/farářem. Tj. proměny tohoto mezilidského vztahu na vztah vlastně účelový až věcný: Farář/kněz je tu pro mě. Je objektem, předmětem, který má dělat, co a jak mu řekneme. Má skákat, jak my pískáme. Má na mě mít čas, když ho mám já.

Stejně tak brání znelidštění vztahu od kněze/faráře k laikům: Faráři a kněží jsou také „oblečeni ve slabost.“ Nemají tedy *žádný* důvod k povýšenosti, aroganci, pýše nebo pocitu, že jsou lepší než ostatní (a stejně na tom jsou také laici!). Boží povolání k takové službě je spíše břemenem a nárokem. Není vlastně nic, skrze co mít dojem, že jsem lepší proto, že jsem farář/kněz.¹ Spíše naopak, právě tváří v tvář chápání hloubky a šířky lidského hříchu...

Závěr je pak stejně logický jako ve starozákonním pojetí kněžství: A proto musí kněz obětovat *také* sám za sebe. Ne *jen* pro ostatní. Ale také za svůj vlastní hřích, slabost, nedokonalost.

¹ Srv. četnost projevů arogance a pýchy např. v lékařské nebo právnické profesi.

Přisvojení kněžství

Další verše opět zdůrazňují, že veleknězem (ale ani knězem), se člověk nestává hlavně ze své vůle, přání, touhy. Stejně jako ve v. 1 autor připomíná: Jde o *povolání*. Tj. někdo k němu povolává. Přisvojit si takové povolání naopak člověk *může a má* – ekumenický výklad je zavádějící. Autor píše, že „nikdo si nemůže vzít/zmocnit se této *cti*.“

Příkladem toho je Aron – archetyp kněžství. Také v lidské slabosti v tomto povolání (zlaté tele, žárlivost vůči Mojžíšovi...). Také v upřímné snaze sloužit lidem i Bohu.

I v tom je opět „stejně“ (vele)kněžství Kristovo. Sám si *nedal* tuto slávu (zde už skutečně doxa). Ani se jí nezmocnil. Také k ní byl povolán *Bohem* – autor jako argumentu užívá Ž 2, 7. Ten sice není mesiášským, avšak trefně užitým zůstává. Ž 2 se totiž soustředí na vzpurnost pronárodů vůči Bohu – a na Boží ustanovení vlastního vládce, spomocníka lidí.

Ve v. 6 autor užil Ž 110, 4. To je naopak explicitně mesiášský žalm. A *jediný* žalm, který spojuje mesiáše s kněžskou rolí. Ba dokonce s Malkisedek/Melchisedechem² samotným. Zřejmě odtud plyne značná míra inspirace autora Žd.

Ježíšovo utrpení

Je překvapivé, že autor neužije při hovoření o Kristově oběti velikonočního příběhu. Zřejmě tak činí kvůli následující kapitole, do níž přechází už od v. 11. V Žd 6 totiž poukazuje na to, abychom „nezůstávali u počátečního učení o Kristu.“ Tak se sám řídí svými slovy – ačkoli je ještě „nevyslovil.“

Druhým důvodem je také vytrvalá autorova snaha pozvat k následování Krista. Smrt nikoho z nás sice *nemůže* přinést ani náhodou důsledky, které přinesla tato Kristova oběť. Ale volat

² Jde o zvláštní, velmi tajemnou postavu, která se objevuje pouze v Gn 14, 17-24. Je knězem a zároveň králem, což jsou funkce, které právě biblické náboženství *zakazuje* spojovat (a snad nikdy oficiálně nespojilo?). Navíc knězem Boha Nejvyššího – Abram tedy nebyl jediným Božím věrným své doby. Jeho jméno znamená „můj král je spravedlnost.“

k Bohu, úpěnlivě prosit za záchranu před smrtí, za Boží smilování – to vše zejm. pro ostatní – to všechno můžeme. Tím nápadněji v době nedaleké války. Hospodinův věrný tak není *nikdy* bezmocný, vždy může volat k *Všemohoucímu* o jeho milost!

Autor zřejmě připomíná zejm. Ježíšovu modlitbu v Getsemane. Je nápadné, jak ji zbavuje mýtických a legendárních nánosů (srv. Lukášovo podání), a soustředí se na to nejpodstatnější: Celý smysl a obsah svého života svěřil Ježíš Bohu. Ačkoli sám chtěl něco jiného. A tak přijal z Božích rukou také smrt na kříži, ačkoli dobře věděl, že Bůh má moc ho před touto smrtí zachránit. Stejně jako dobře věděl, že se před ní může zachránit sám.

Tak může být matoucí, že „Bůh ho pro jeho pokoru vyslyšel.“ Vždyť Ježíš zemřel, tak jaké pak vyslyšení?!

Jenže Ježíš Kristus přece *souhlasil* s Boží vůli pro něj. Tak Bůh vyslyšel tyto prosby a skrze Ježíšovu smrt na kříž zachránil také nás všechny ostatní. Dokonce ho učinil „průvodcem věčné spásy“ (v. 9) skrze vzkříšení. Kterým zachránil ze smrti i Ježíše!

Důraz na Ježíšovu pokoru vyjadřuje autor také explicitně. Nejsou to Ježíšovy mocné činy, víra, božská podstata ani nic jiného, čím se Bůh dal pohnout. Byla to Ježíšova *pokora*. Která je právě v Getsemane zřejmá. Také v tom, že *nejde* o nějaké sebemrškačství nebo sebeponižování! Biblická pokora je přijetím pravdivého stavu věcí. Ty jsou nevyhnutelně před Bohem mizerné – z čehož může plynout logický skok k sebeponižování a sebemrškačství. Jenže zároveň jsou před Bohem *omilostněny* – což *brání* logickému skoku k sebemrškačství a sebeponižování. Ježíšova modlitba v Getsemane je v tom velmi, velmi názorná.

Utrpením k dokonalosti

Utrpení, jímž Syn („Boží“ si ČEP špatně přidává!) prošel, ho zdokonalilo. Protože nebyl jen prostředníkem vykoupení na kříži, ale také spásy věčného života skrze prázdný hrob. I zde je připomenuto, že Bůh ani Kristus nedělají jen, co je nezbytně nutné.

Dělají a přinášejí ještě mnohem víc! Bůh neřeší jen lidskou časnost, ale i celkový úděl – věčnost.

Právě doplnění přívlastku „Boží“ však může působit problémy: Copak Boží Syn, druhá osoba Trojice, ještě *nebyl* dokonalý? Autor si na to dává veliký pozor, a proto píše pouze o „synovi.“ Připomínám také, že v rukopisech NZ *neexistuje* rozlišování na malá a velká písmena – tím méně v užívání českým jazykem.

I v tom je nápadné pozvání k následování. Utrpení takřka nikdo nechce. Ale zde Bůh nabízí, že přece nejde jen o negativní veličinu. Utrpením může být člověk také zdokonalován – jak to známe např. ze škol.

Nejde samozřejmě o nějakou vlastnost utrpení samotného – automaticky *nepřináší* žádné zdokonalení. Utrpení může člověka snadno zlomit, zničit, přivést až k ukončení vlastního života. Jde opět o Boží milost působící i uprostřed hříchu, zla a utrpení!

Stejně tak se Syn nemusel učit poslušnosti (v. 8) ve smyslu, že by před tím byl *neposlušný*. Zřejmě je myšleno „zdokonalení“ této poslušnosti, jenž je právě v Getsemane velmi nápadné: Kdo je poslušný Bohu svým životem i svou smrtí? Kdo je tak dokonale poslušný Bohu, že i když si může zachránit svůj vlastní život, dobrovolně a svobodně tak *neučiní*?

V tom je dokonalost Synovy poslušnosti. Která je však opět dostupná i nám – nápadně v oběti např. rodičů pro záchranu dětí, v oběti apoštolů i proroků.

Nejste ochotni slyšet

Závěr Žd 5 zakončuje úvodní popis Kristova velekněžství káráním. Možná překvapivě – snad logicky. Také proto, že poslední věta opět připomíná „řád Melschisedechův.“ O takovém řádu totiž nemáme v podstatě žádné informace.

Tak i autor poukazuje na to, že v plnosti zůstává Synovo velekněžství tajemstvím. V plnosti ho budeme moci nahlédnout a pochopit až v Božím království, v časnosti je to nemožné. Tak může kárat své *posluchače* (biblické texty jsou *všechny* určeny

k předčítání, ne k tichému čtení pro osobní potřebu!). A oprávněně tak činí. Aby si nemysleli, že je jim všechno jasné. Když je navíc opak pravdou: Horko-těžko chápou ty nejzákladnější skutečnosti a dění v Ježíši Kristu, Božím Synu, průvodci věčné spásy.

Závěr

Nejde však o nějaké prvoplánové kárání pro kárání samotné. V řecké i římské kultuře měla takováto kárání smysl spíše volání k pozornosti než „vyplísnění“ posluchačů.

Tak i zde, když autor otevírá následující kapitolu, která to řekne také explicitně. Bylo by tedy vhodnější, kdyby Žd 5, 11-14 patřil až k Žd 6.

Avšak současné rozdělení není úplnou chybou. I obsahem je autorovo kárání opodstatněné a trefné. Jakkoli máme mnohé z Kristova kněžství pochopit a znát, není nám to ve vší plnosti možné. Ale ani potřebné – vše potřebné ke spáse lidí, ba dokonce víc než jen nezbytné, je názorné a pochopitelné už ve starozákonním pojetí kněžství.

Pokud nezůstáváme jen u toho nejzákladnějšího „mléka“ „abecedy Boží řeči,“ nýbrž když „spějeme k dokonalosti“ „hutného pokrmu“ Božího „slova spravedlnosti.“ Tj. když od Boha přijímáme rozlišování dobrého a zlého.

Píseň: NEZ510 – Jezu Kriste, štědrý kněže; 9.-15. sloka +
modlitba Páně
Rozhovor